



JSES

Journal of Sustainable Educational Studies



Geliş/Received: 14.01.2022 Kabul/Accepted: 21.02.2022

KÜLTÜREL DEĞERLERE DUYARLI EĞİTİM İLE İLGİLİ TÜRKİYE'DE YAPILAN ÇALIŞMALARIN İNCELENMESİ¹

Seren KAHRAMAN VANGÖLÜ²

İkbal Tuba ŞAHİN SAK³

Özet

Bu çalışmanın amacı, kültürel değerlere duyarlı eğitim ile ilgili Türkiye'de yapılan çalışmaların çeşitli boyutları ile ele alınarak incelenmesidir. Araştırma belgesel tarama olarak da bilinen doküman analizi yöntemi ile tasarlanmıştır. Bu kapsamda kültürel değerlere duyarlı eğitim ile ilgili yapılan çalışmalar temel alınarak, 8'i Ulusal Tez Merkezi web sitesinden ulaşılan lisansüstü tez ve 19'u Google Scholar, ResearchGate ve Eric web sitelerinden ulaşılan makale olmak üzere toplam 27 çalışma araştırmanın veri kaynaklarını oluşturmuştur. Mevcut çalışmada elde edilen veriler betimsel analiz tekniği kullanılarak değerlendirilmiştir. Araştırma sonucunda Türkiye'de kültürel değerlere duyarlı eğitime ilişkin çalışmaların sayısında düzenli bir artış olduğu görülmüştür. Kültürel değerlere duyarlı eğitimin Geneva Gay tarafından 1975 yılında ortaya konduğu düşünüldüğünde Türkiye'de bu konuda yapılan çalışmaların 2015 yılından itibaren araştırılmaya başlanmış olması ve araştırma sayısının az olması bu konu ile ilgili farkındalığın oldukça geç başladığını göstermektedir. Araştırmaların çalışma grubunu en çok öğretmenlerin oluşturduğu belirlenmiştir. Araştırmalarda kültürel değerlere duyarlı eğitime yönelik dört ölçek geliştirilmiştir. Genel olarak bakıldığında araştırmaların sonuçlarında kültürel değerlere duyarlı eğitime yönelik olumsuz görüş ve kaygıların az (%10), olumlu görüşlerin ve çıktıların daha çok (%27,5) olduğu görülmektedir. Bununla birlikte bu tarz bir eğitimin gerekliliği üzerinde durulurken uygulamak için aynı oranda yeterli bilgi ve beceriye sahip olunmadığı belirlenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Kültür; kültürel değerlere duyarlı eğitim; doküman analizi

INVESTIGATION OF THE STUDIES RELATED TO CULTURALLY RESPONSIVE EDUCATION IN TURKEY

Abstract

The aim of this study planned as a document analysis is to examine the studies on culturally responsive education in Turkey by considering various dimensions. In this context, based on the studies related to culturally responsive education, a total of 27 studies, 8 of which are graduate theses accessed from the National Thesis Center website and 19 articles from Google Scholar, ResearchGate and Eric websites, constituted the data sources of the research. The data was analyzed through the descriptive analysis techniques. As a result of the analysis, it was seen that there was a regular increase in the number of studies on culturally responsive education in Turkey. Culturally responsive education was introduced by Geneva Gay in 1975. However, studies on this topic in Turkey have started in 2015 and the number of research was low. It shows that awareness on this issue started quite late. It was determined that the study group of the studies consisted mostly of teachers. In the studies, four scales related to

¹ Bu çalışma 18-19 Aralık 2021 tarihlerinde FSMVU Eğitimde Mükemmeliyet Araştırmaları Kongresi'nde (EMAK-2021) sunulan sözlü bildirinin genişletilmiş hâlidir.

² Öğretmen, Yüksek lisans öğrencisi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Okul Öncesi Eğitimi Ana Bilim Dalı, Van-Türkiye, seren_khrmn_92@hotmail.com, ORCID: 0000-0001-8923-6228

³ Doç. Dr., Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Okul Öncesi Eğitimi Ana Bilim Dalı, Van-Türkiye, ikbalsahin@gmail.com, ORCID: 0000-0002-9054-6212

culturally responsive education were developed. In general, in the results of the research, it was seen that the negative views about the culturally responsive education were limited whereas the positive views and outputs were more. However, while focusing on the importance of culturally responsive education, it was determined that there was not enough knowledge and skills to apply it effectively.

Keywords: Culture; culturally sensitive education; document analysis

Makale Türü (Article Type): Araştırma Makalesi/Research Article

Kaynakça Gösterimi: Kahraman Vangözü, S., & Şahin Sak, İ. T. (2022). Kültürel değerlere duyarlı eğitim ile ilgili Türkiye’de yapılan çalışmaların incelenmesi. *Journal of Sustainable Educational Studies (JSES)*, (Ö1), 169-181.

1. GİRİŞ

Dünyadaki her ülke farklı toplumlardan ve kültürlerden oluşmaktadır. Türkiye de geçmişten bugüne kadar farklı medeniyetlere ev sahipliği yapmıştır ve birçok kültürü içinde barındırmaktadır. Kültür, genellikle bir toplumun etnik kimliğini, inançlarını, değerlerini ve dil kalıplarını ifade etmektedir (Bergeron, 2008). Ayrıca birey doğduğu kültürden, etnik kimlik, dil gibi özelliklerin yanında dünyayı anlama ve bilme yollarına ilişkin bakış açıları da kazanmaktadır (Karataş ve Oral, 2016). Kısaca kültür, insanların nasıl ve ne düşündüğünü ve mümkün olanın sınırlarını şekillendiren bir boyuttur (Reid, Kagan ve Scott-Little, 2019).

İnsanların, doğdukları toplumun kültürünü belirleme seçeneği yoktur. Kültür ve farklılıklar insanın koşulsuz mirasıdır (Gay, 2013). Bu nedenle insan, içinde doğduğu toplumun kültürel gerçekleri ile yaşamaya başlamakta ve kültüründen aldığı referanslarla dünyayı anlamlandırmaktadır (Karataş, 2020b). Yaşam ilerledikçe, insan farklı nedenlerle çevresini ve imkânlarını değiştirirse de insanın kişiliğinin belirlenmesinde etkisi olan biyolojik, sosyal ve kültürel faktörlerin içinde en belirleyici olanı kültürdür (Toplu-Demirtaş, 2020). Adler, Horney, Erikson, Maslow ve Rogers gibi kişilik kuramcıları da kişiliğin oluşumu üzerinde sosyal çevrenin ve kültürün önemini belirtmişlerdir (Yalçın, 2020).

Eğitim geniş anlamda kişiliğin gelişimi olarak ifade edilirken kültürden bağımsız olarak düşünülemez (Tezcan, 1985). Öğretme ve öğrenmenin merkezinde insanın vazgeçilmez parçaları olan farklılıklar ve kültür yer almalıdır (Gay, 2013). Nasıl düşündüğümüzü, davrandığımızı ve inandığımızı farkında olmadan belirleyen kültür, devamında da nasıl öğrendiğimizi ve öğrettiğimizi de etkilemektedir (Gay, 2014). Kültür, önceden eğitimde bir girdi değişkeni olarak gelişimi etkileyen istikrarlı bir özellik gibi görülürken son zamanlarda daha çok bir süreç değişkeni olarak öğrenme ve gelişimin doğasında olan bir özellik şeklinde görülmektedir (Reid, Kagan ve Scott-Little, 2019). Aslında eğitimin çeşitli boyutlarında kültürün izlerini görmek mümkündür. Eğitimin amaçları belirlenirken girdiler kültürden izler taşımakta, kültürün şekil verdiği değerler, normlar ve ilkeler doğrultusunda süreç yürütülmektedir (Çelik, 2020). Bireylerin olguları öğrenme ve anlama becerileri kültürün değerleri doğrultusunda geliştiği için bilgi edinme sürecinde uyarıcıların bireyin kültürel değerleri çerçevesinde sağlanması, olguyu daha iyi anlamlandırabilmesi için önemlidir (Karataş ve Oral, 2017).

Kültür ve eğitim ilişkisinin bu kadar önemli olmasından kaynaklı olarak, çok kültürlü eğitim, kültürlerarası eğitim ve kültürel değerlere duyarlı eğitim (KDDE) gibi farklı kavramlar ileri sürülmüştür. Çok kültürlü eğitim, müfredatı tüm öğrencilerin ihtiyaçlarına duyarlı hâle getirmeye çalışarak farklı etnik köken, ırk ve sosyal gruplardan gelen tüm öğrencilerin eğitimden eşit şekilde faydalanmasını sağlamaktadır (Banks, 1993; Ladson-Billings, 1992).

Türkiye’nin de geçmişten bugüne içinde barındırdığı farklı kültürlerle ve son yıllarda yoğun şekilde aldığı göçlerle çok kültürlü bir yapıya sahip olduğunu söylemek mümkündür. Özcan (2018) yaptığı araştırmada, Türkiye’de en yüksek nüfusa sahip göçmen grubu olan Suriyelilerin eğitim öğretimlerine burada devam eden çocuklarına yönelik Millî Eğitim Bakanlığı’nın [MEB] uyguladığı kapsayıcı eğitim modeli ile hoşgörülü ve çok kültürlü bir eğitim vermek için çalıştığını belirtmiştir. Ancak çok kültürlülük anlayışı azınlık kültüre eşitlikçi bir anlayışla yaşamalarına ve eğitim almalarına imkân tanıma olarak ortaya çıkmış olsa da azınlık olan kültürlerin çoğunlukta olan kültür ile ilişkisini göz ardı etmesinden dolayı kültürlerarasılık kavramı ortaya çıkmıştır (Nayir ve Sarıdaş, 2020).

Kültürlerarası eğitim, sadece azınlık kültürlere değil, o ülkede bulunan tüm kültürlere yönelik olup farklılıkları anlayarak saygı duymayı ve insan olmanın değerini aktarmayı amaçlayan bir eğitimidir (Nayir ve Sarıdaş, 2020).

Bu eğitim alanları içinde bireyin eğitim sürecini kültürel değerleri üzerine kurmaya çalışan “kültürel değerlere duyarlı eğitim” alanı doğmuştur (Karataş, 2020a). Bu eğitim alanına göre herkese uygun tek bir eğitim uygulamasının topluluk için hiçbir anlamı yoktur (Kana’iaupuni, Ledward ve Jensen, 2010). İnsanın özündeki farklılıkları anlayıp kullanmak ve geliştirmek kültürel olarak duyarlı eğitimin önemli yönlerindedir (Gay, 2013). Dolayısıyla bu eğitim anlayışı çeşitli etnik özelliklere sahip öğrencilerin psiko-sosyal ve akademik becerilerini olması gerektiği gibi işleyerek bu becerilerini ortaya çıkarmalarını sağlayan bir araçtır (Gay, 2014). Başka bir deyişle kültürel değerlere duyarlı eğitim, kültürlerin farklılıklarını kabullenerek saygı duymanın ötesinde öğrencilerin kültürlerini öğrenerek ve bu bilgilerden yararlanarak eğitimin sürecinin tasarlanması şeklinde açıklanabilir. Bu görüşleri destekleyen, kültürel değerlere duyarlı eğitimin Hawaii öğrencilerinin akademik olarak öz yeterliliklerini attırabildiğine (Schonleber, 2007), öğrencilerin matematik ve sayısal düşünme becerileri (Brown, 2017) ile sosyal duygusal refahını olumlu yönde etkilediğine (Kana’iaupuni, Ledward ve Jensen, 2010) dair çalışmalar bulunmaktadır. Ancak kültüre uygun öğretim kolay değildir, çünkü bu süreçte önce kültürü anlamak gerekmektedir (Beckett, 2011; Parks, 2019). Burada öğretmenlere büyük sorumluluklar düşmektedir. Öğretmenler öncelikle empati becerilerini geliştirmeli ve öğrencilerinin aileleri ve kültürleri hakkında bakış açıları elde etmelidirler (Warren, 2018). Öğrencileri iyi bir şekilde tanımak tek başına yeterli değildir, aynı zamanda öğrenciler hakkında bilinenleri kullanarak onlara erişebilir öğrenme fırsatı sağlanmalıdır (Villegas ve Lucas, 2002). Öğretmenler kültürel değerlere duyarlı eğitimi uygulamak isteseler de bu konuda daha fazla bilgi, hazırlanabilmek için daha fazla zaman ve kaynağa, iş birliği için ebeveynlerden ve yönetimden daha çok desteğe ihtiyaç duyduklarını bildirmişlerdir (Alhanachi, De Meijer ve Severiens, 2021; Lisa ve Tomita, 2017).

Türkiye’de öğretmenlerin, kendi kültürüne benzer ya da farklı bir kültürü yaşayan bölgede görev yapma ihtimalleri çok yüksektir. Bu nedenle kültürel değerlere duyarlı eğitim anlayışının ülkemizde benimsenmesi çok kültürlü yapının birbirine entegre olmasına yardımcı olması açısından önemlidir (Nayir ve Sarıdaş, 2020).

Uluslararası kaynaklar incelendiğinde kültürel değerlere duyarlı eğitime yönelik hem teori hem de uygulamaya yönelik birçok çalışma yapıldığı görülmüştür. Hatta yapılan çalışmaların içeriklerinin sentezini yapan çalışmalara da rastlanmıştır (Aranson ve Laughter, 2016). Araştırmacılar için araştırılacakları konu ile ilgili genel bir görüş ve bilgiye sahip olmak önemlidir. Bu nedenle alanda yapılan çalışmaların incelenmesi, o alan hakkında genel bir görüş elde edebilmek ve bu alanda yapılacak yeni çalışmalara alanın eksik olan ve desteklenmesi gereken yönlerine ilişkin fikir verebilmek açısından önemlidir. Bu araştırmada da Türkiye’de kültürel değerlere duyarlı eğitim ile ilgili yapılan çalışmaların çeşitli boyutları ile ele alınarak incelenmesiyle ileride bu alanda yapılacak çalışmalara bir bakış açısı sunulması amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

1. Türkiye’de kültürel değerlere duyarlı eğitime yönelik yapılan;
 - a. Araştırmaların türlerine göre dağılımları nasıldır?
 - b. Lisansüstü tezlerin türlerine göre dağılımı nasıldır?
 - c. Lisansüstü tezlerin yapıldığı üniversitelere göre dağılımı nasıldır?
 - d. Araştırmaların yapıldıkları yıllara göre dağılımları nasıldır?
 - e. Araştırmaların yöntemlerine ve desenlerine göre dağılımları nasıldır?
 - f. Araştırmaların çalışma grubu özellikleri nasıldır?
 - g. Araştırmaların amaçlarına göre dağılımları nasıldır?
 - h. Araştırmaların sonuçlarına göre dağılımları nasıldır?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışma bir doküman analizi çalışmasıdır. Belgesel tarama olarak da bilinen doküman analizi çalışmaları belirli bir amaca uygun olarak hazırlanmış var olan kaynakları bulma, inceleme ve analiz etme işlemlerini kapsamaktadır (Karasar, 2014). Belirlenen konuyla ilgili yayımlanmış tez, makale veya kitaplar incelenip analiz edilerek gerekli bilgilerin elde edilmesini sağlayan doküman analizi çalışmalarında araştırmacıların,

kullanacakları dokümanların güvenilirliğini ve geçerli olup olmadıklarını incelemeleri gerekmektedir (Sak vd., 2021).

2.2. Çalışmaların Belirlenmesi

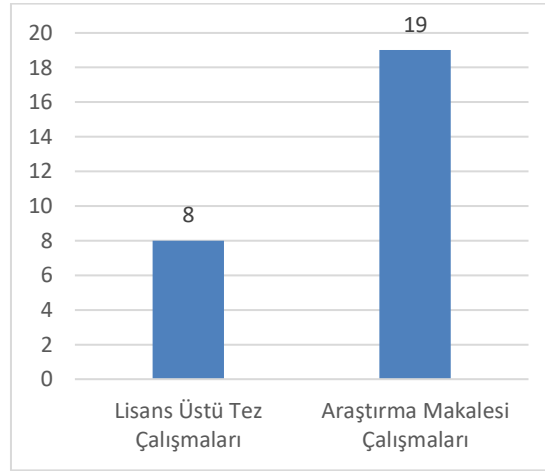
Araştırma kapsamında Ulusal Tez Merkezi web sitesinden tez taramaları, Google Scholar, ResearchGate ve Eric web sitelerinden akademik makale taramaları yapılmıştır. Ayrıca bulunan kaynakların sonunda verilen kaynakça bölümü de taranarak yeni kaynaklara ulaşılmıştır. Çalışmaların taranmasında *kültür*, *kültüre duyarlılık*, *kültürel değerlere duyarlılık*, *kültüre duyarlı eğitim*, *kültüre duyarlı öğretim*, *kültürel değerlere duyarlı eğitim*, *kültürel değerlere duyarlı öğretmen* ve *kültürel değerlere duyarlı pedagoji* anahtar kelimeleri kullanılmıştır. Taramalar, 2021 yılı ağustos ayında gerçekleştirilerek 8 lisansüstü teze, 19 araştırma makalesine, 6 bildiriye ve ayrıca kültüre duyarlı psikolojik danışma üzerine yapılmış çeşitli araştırmalara ulaşılmıştır. Araştırmanın amacı doğrultusunda kültüre duyarlı psikolojik danışma konulu araştırmalar ve bildirimler incelenecek çalışmalara dâhil edilmemiştir. Sonuç olarak araştırmada incelenecek çalışmalar, belirtilen anahtar sözcükleri kapsayan ve Türkiye’de yapılmış 8 lisansüstü tez ve 19 araştırma makalesi olmak üzere toplam 27 çalışmadan oluşmaktadır.

2.3. Verilerin Analizi

Mevcut çalışmada elde edilen veriler betimsel analiz tekniği kullanılarak değerlendirilmiştir. Betimsel analiz tekniğinde amaç elde edilen verileri açık ve sistematik bir biçimde betimleyerek bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış şekilde okuyucuya sunmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Çalışmaların incelenmesi sonucunda elde edilen veriler Microsoft Office Excel programına aktarılarak grafik ve frekans tabloları ile betimlenmiştir.

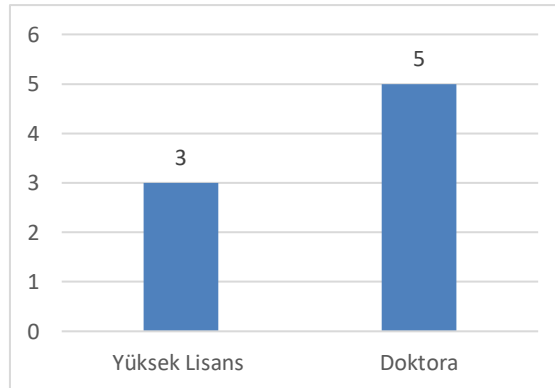
3. BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde Türkiye’de “Kültürel Değerlere Duyarlı Eğitime” yönelik yapılan 27 çalışmanın türlerine, yıllarına, yöntemlerine, örneklem özelliklerine ve amaçlarına ilişkin bulgular ile lisansüstü tezlerin türleri ve yapıldıkları üniversitelere yönelik bulgulara yer verilmiştir. Bulguların frekans değerleri grafik üzerinde gösterilmiştir.



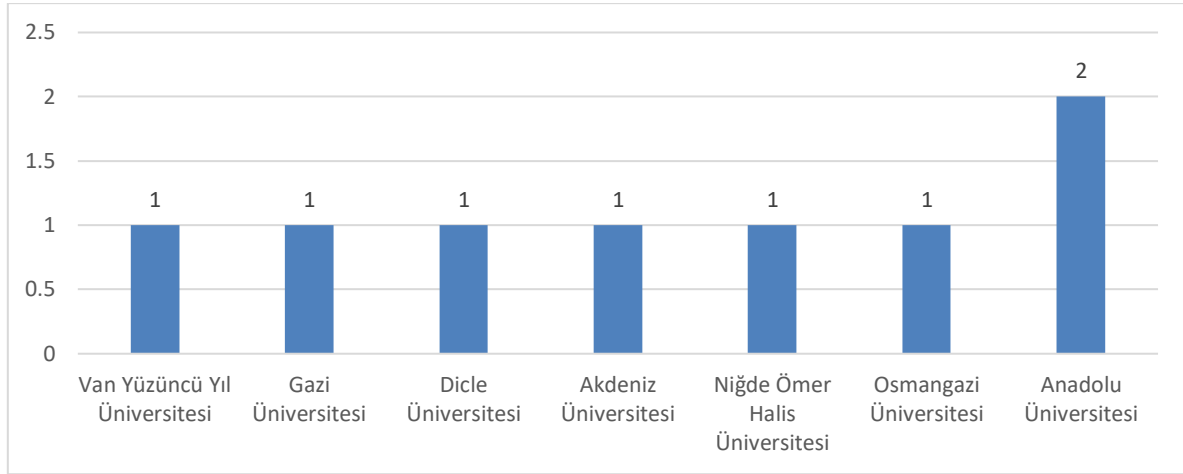
Şekil 1. Konuyla ilgili yapılan çalışmaların türlerine göre dağılımı

Şekil 1 incelendiğinde Türkiye’de kültürel değerlere duyarlı eğitime yönelik yapılan toplam 27 çalışmanın 8’inin (%30) lisansüstü tez çalışması, 19’unun (%70) ise araştırma makalesi olduğu görülmektedir.



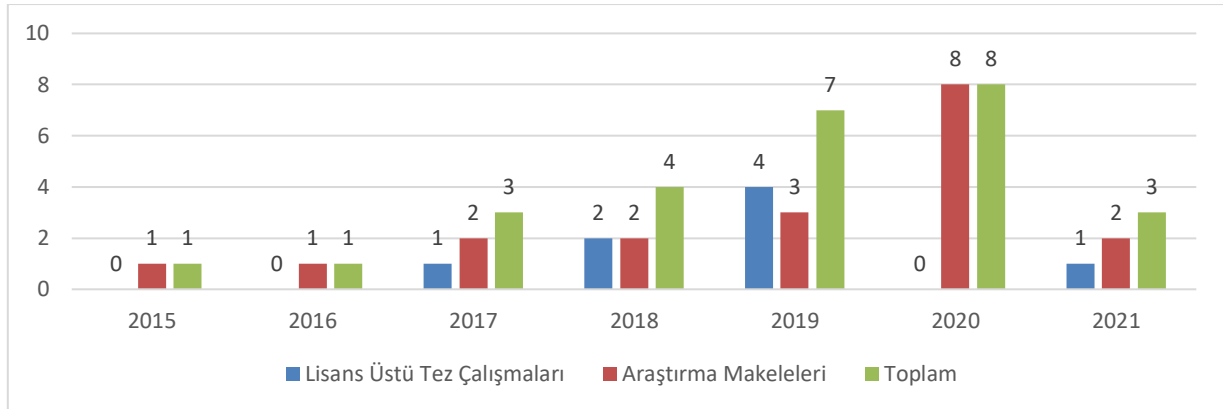
Şekil 2. Konuyla ilgili yapılan lisansüstü tezlerin türlerine göre dağılımı

Şekil 2’de Türkiye’de kültürel değerlere duyarlı eğitime yönelik yapılan lisansüstü tez çalışmalarının türlerine göre dağılımı gösterilmektedir. Dağılıma göre toplamda tamamlanan sekiz lisansüstü tez çalışmasının üçünü (%37) yüksek lisans tezi, beşini (%63) ise doktora tezi oluşturmaktadır.



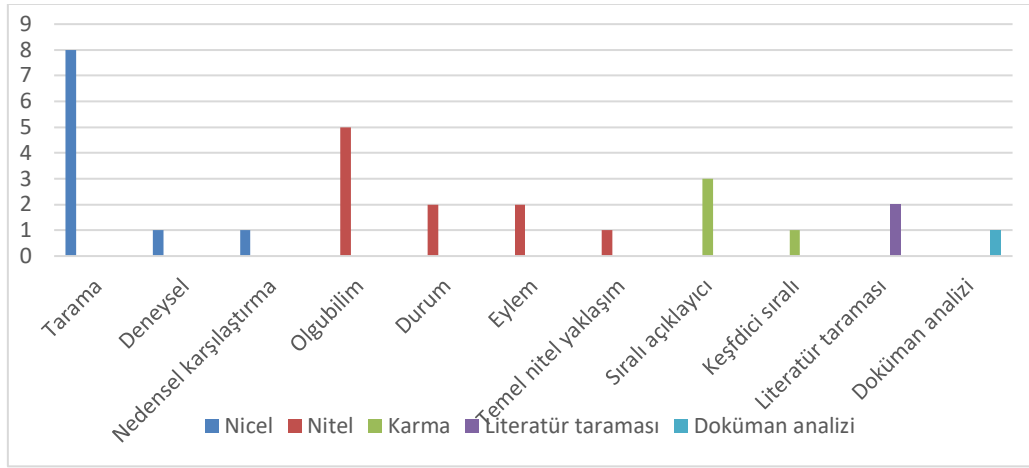
Şekil 3. Konuyla ilgili yapılan lisansüstü tezlerin yapıldıkları üniversitelere göre dağılımı

Şekil 3 incelendiğinde Türkiye’de kültürel değerlere duyarlı eğitim konusunu ele alan iki lisansüstü tezinin (%25) Anadolu Üniversitesi’nde, birer (%13) tezin de Akdeniz, Dicle, Gazi, Niğde Ömer Halis, Osmangazi ve Van Yüzüncü Yıl üniversitelerinde yapıldığı görülmektedir. Toplamda yedi üniversitede bu konuda çalışma yapılmıştır.



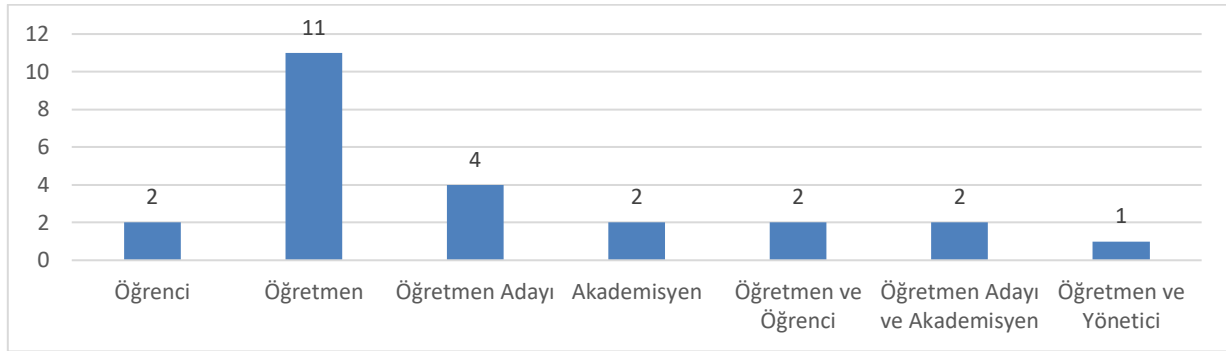
Şekil 4. Konuyla ilgili yapılan çalışmaların yıllara göre dağılımı

Şekil 4 incelendiğinde Türkiye’de kültürel değerlere duyarlı eğitim konusunu temel alan çalışmaların en çok sekiz araştırma makalesi ile 2020 yılında yapıldığı, en az da birer tane araştırma makalesi ile 2015 ve 2016 yıllarında yapıldığı görülmektedir. Bu yıllarda hiç lisansüstü tez çalışmasının yapılmamış olması dikkat çekmektedir. 2017 ve 2021 yıllarında birer tane lisansüstü tez, ikişer tane araştırma makalesi ile toplam üçer çalışma, 2018 yılında iki lisansüstü tez ve iki araştırma makalesi ile toplam dört çalışma, 2019 yılında ise dört lisansüstü tez ve üç araştırma makalesi ile toplam yedi çalışma yapıldığı görülmektedir.



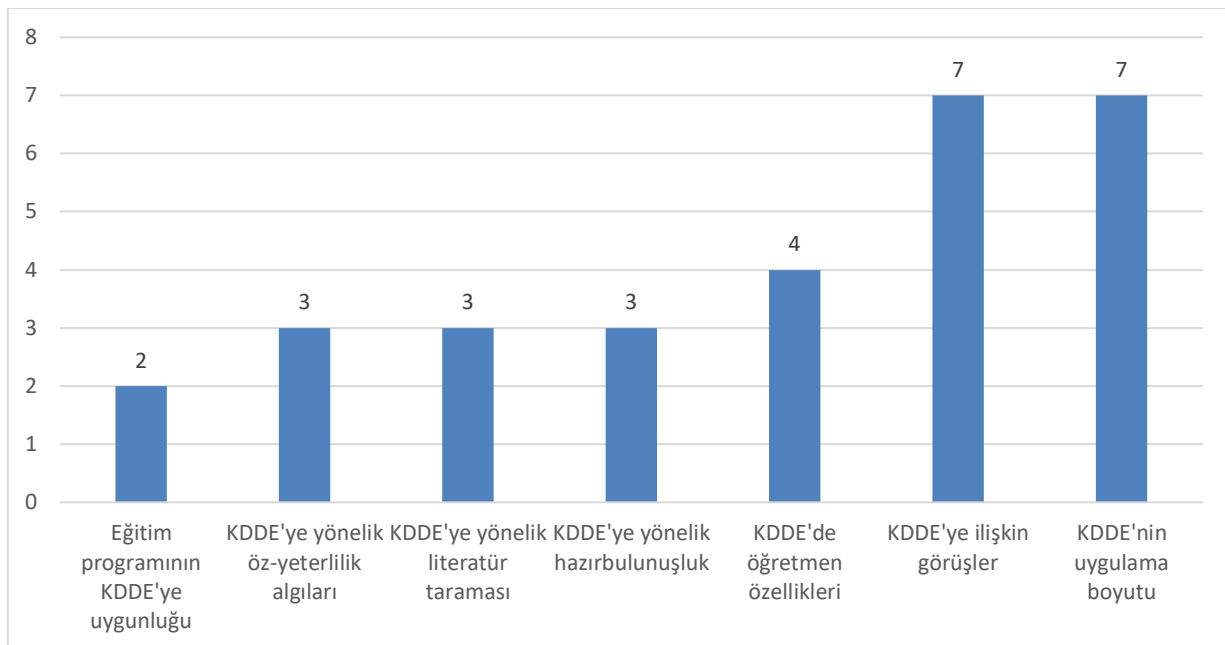
Şekil 5. Konuyla ilgili yapılan çalışmaların yöntemlerine ve desenlerine göre dağılımı

Şekil 5 incelendiğinde kültürel değerlere duyarlı eğitimi konu alan çalışmaların 10 tanesinin (%37,1) nicel, 10 tanesinin (%37,1) nitel, dördünün (% 14,8) karma çalışma, ikisinin (%7,4) literatür taraması ve birinin (%2,7) de doküman analizi yöntemi şeklinde hazırlandığı görülmektedir. Çalışmalarda en çok kullanılan modellere bakıldığında ise, nicel çalışmalarda sekiz (%80) çalışma ile tarama modeli; nitel çalışmalarda beş (%50) çalışma ile olgubilim; karma çalışmalarda ise üç (%75) çalışma ile sıralı açıklayıcı model kullanıldığı görülmektedir.



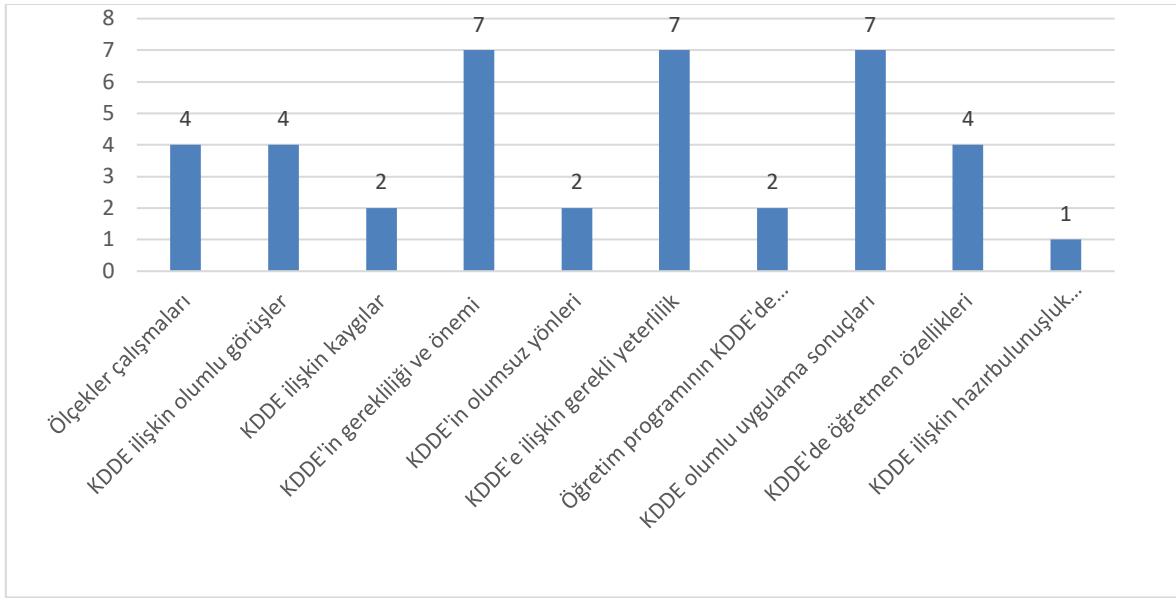
Şekil 6. Konuyla ilgili yapılan çalışmaların çalışma grubu özelliklerine göre dağılımı

Şekil 6 incelendiğinde kültürel değerlere duyarlı eğitim konusunda yapılan çalışmalardan bir tanesi öğretmen ve yönetici ile ikişer tanesi öğretmen aday-akademisyen, öğretmen-öğrenci, yalnızca akademisyen ve yalnızca öğrenci ile, dört tanesi öğretmen adayları ile ve son olarak 11 tanesi öğretmenlerle gerçekleştirilmiştir. Kültürel değerlere duyarlı eğitimi konu alan çalışmaların en çok öğretmenlerle ve genellikle karma branşlarda öğretmen gruplarıyla yapıldığı, bununla birlikte sadece İngilizce öğretmenleriyle gerçekleştirilen bir çalışmanın olduğu belirlenmiştir. Öğretmenlerin belirlenen kriterlerde lisansüstü eğitim almış ya da almakta olması, çokkültürlülüğün yoğun olduğu bölgelerde görev yapması gibi kriterlere sahip çalışmalar da bulunmaktadır. Öğretmen adayları ile yapılan çalışmalarda çoğunlukla sınıf öğretmenliği bölümü öğrencileri ile ardından da sosyal bilgiler öğretmenliği öğrencileriyle çalışılmıştır. Aynı şekilde akademisyenlerin çalışma grubunda yer aldığı araştırmaların çoğu da sınıf öğretmenliği lisans programındaki akademisyenler ile gerçekleştirilirken bir tanesi farklı uzmanlık alanlarına sahip akademisyenler ile gerçekleştirilmiştir. Çalışma grubunda yöneticilerin olduğu araştırmada farklı okul türlerinde çalışan yöneticiler yer almıştır. Son olarak öğrencileri çalışma gruplarına dâhil eden çalışmaların hepsinin ortaokul öğrencileri ile gerçekleştiği söylenebilir.



Şekil 7. Konuyla ilgili yapılan çalışmaların amaçlarına göre dağılımı

Şekil 7’de kültürel değerlere duyarlı eğitimi konu alan çalışmaların amaçlarına göre dağılımı verilmiştir. Araştırmaların bazıları belirlenen boyutlardan birden fazlasını incelemeyi amaçladığı için iki boyuta da dahil edilmiştir. Bu nedenle toplam sayı incelenen araştırma sayısından fazladır. Çalışmalarda en az iki (%7) çalışma ile bir eğitim programının kültürel değerlere duyarlı eğitime uygunluğunu incelemek amaçlanmıştır. Araştırmalar sınıf öğretmenliği lisans programını inceleyen bir doktora tezi ve bir araştırma makalesinden oluşmaktadır. Üç (%10) çalışmada kültürel değerlere duyarlı eğitime ilişkin öz yeterlilik algısını incelemek amaçlanmıştır. Çalışmalardan biri ölçek geliştirme çalışmasıyken diğerleri öğretmenlerin ve akademisyenlerin öz yeterlilik algılarını incelemeyi amaçlamıştır. Üç (%10) çalışmada kültürel değerlere duyarlı eğitim ve onunla ilişkili olan kavramlara yönelik tanımlamaların yapılmasını amaçlayan literatür taraması yapılmıştır. Kültürel değerlere duyarlı eğitime yönelik hazır bulunuşluğu ölçmeyi amaçlayan üç (%10) çalışmanın biri ölçek geliştirme çalışmasıdır. Bu çalışmalardan ikisi öğretmen adayları ile biri de İngilizce öğretmenleri ile gerçekleştirilmiştir. Kültürel değerlere duyarlı eğitimde öğretmen özelliklerini incelemeyi amaçlayan dört (%14) çalışmanın ikisi bu amaç doğrultusunda ölçek geliştirme üzerine yapılmıştır. Kültürel değerlere duyarlı eğitime ilişkin görüşleri inceleyen ise yedi (%24) çalışma bulunmaktadır. Çoğunlukla öğretmenlerin görüşlerini inceleyen bu çalışmalarda birer tane olmak üzere yöneticilerin ve öğretmen adaylarının görüşleri de incelenmiştir. Son olarak kültürel değerlere duyarlı eğitimde uygulamanın farklı boyutlarını incelemeyi amaçlayan yedi (%24) çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmalar, kültüre duyarlı öğretmenlerin eğitim sürecine katkılarını inceleyen, öğrencilerin kültürel değerlerini öğretmenlerin eğitim sürecine nasıl kattıklarına ilişkin deneyimlerini ve yaşadıkları zorlukları inceleyen, kültürel değerlerden faydalanarak hazırlanan eğitim sürecinin öğrencilerin o konu ile ilgili düşüncelerini, başarılarını ve tutumlarını inceleyen ve kültüre duyarlı öğretmen adayı yetiştirmede nasıl bir yol izleneceğini araştıran çalışmalardır.



Şekil 8. Konuyla ilgili yapılan çalışmaların sonuçlarına göre dağılımı

Şekil 8’de kültürel değerlere duyarlı eğitimi konu alan çalışmaların sonuçlarına göre dağılımları verilmiştir. Araştırmaların sonuçlarında farklı boyutlara göre birden fazla sonuç belirtildiği için aynı araştırma farklı kategorilere dahil edilmiştir. Bu nedenle toplam sayı incelenen araştırma sayısından fazladır. Araştırmaların sonuçları incelendiğinde, en az olarak bir çalışmada (%3), kültürel değerlere duyarlı eğitime yönelik sosyal bilgiler öğretmen adaylarının hazır bulunuşluk düzeylerinin yüksek olduğu belirtilmiştir. İki (%5) çalışmanın sonucunda öğretmenlerin kültürel değerlere duyarlı eğitime ilişkin orta düzeyde kaygıları bulunduğu, iki (%5) çalışmanın sonucunda ise bazı öğretmenlerin kültürel değerlere duyarlı eğitimin olumsuz yönleri olabileceğini belirttikleri ortaya çıkmıştır. Ayrıca, farklı iki (%5) çalışmada sınıf öğretmeni adaylarının aldığı derslerin kültürel değerlere duyarlı eğitim için yetersiz olduğu belirtilmiştir. Araştırmaların içinde toplam dört (%10) çalışmayı ölçek çalışması oluşturmaktadır ve bu çalışmaların hepsinin sonucunda geçerli ve güvenilir ölçekler elde edildiği ifade edilmiştir. Farklı dört (%10) çalışmanın sonuçlarında ise kültürel değerlere duyarlı eğitimin ve bu eğitim anlayışında öğretmen özelliklerinin nasıl olmasını gerektiğine dair sonuçlar belirtilmiştir. Çalışmalardan birinde öğrenenlerin kültürel değerleri ile öğrenme-öğretme sürecinin bütünleştirilmesi gerektiği belirtilirken diğer çalışmaların sonucunda bu süreci planlayan öğretmenin demokratik olması, farklılıklara saygı göstermesi, empati gösterebilmesi, iletişim becerilerinin iyi olması gibi mesleki ve kişisel yeterliliklere sahip olması gerektiği ve deneyimlerinin de ayırt edici bir özellik olduğu üzerinde durulmuştur. Kültürel değerlere duyarlı eğitime ilişkin öğretmenlerin olumlu görüşleri olduğunu belirten toplam dört (%10) çalışma bulunmaktadır. Yedi (%17) çalışmanın sonucunda kültürel değerlere duyarlı eğitimin gerekli ve önemli olduğu belirtilirken aynı zamanda bu şekilde bir eğitimin uygulanması için gerekli yeterliliğe sahip olunmadığı sonucunu gösteren yedi (%17) çalışma olduğu belirlenmiştir. Son olarak da yedi (%17) çalışmanın sonucunda kültürel değerlere duyarlı eğitim anlayışının uygulanması sonucunda olumlu çıktılar elde edildiği ve edilebileceği ifade edilmiştir.

4. TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu çalışmada Türkiye’deki kültürel değerlere duyarlı eğitim ile ilgili yapılan çalışmaların incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada çalışmaların üçte ikisinden fazlasının araştırma makalelerinden oluştuğu, tez çalışmalarının ise incelenen araştırmaların yaklaşık üçte birinden daha az olduğu belirlenmiştir. Tez çalışmalarının çoğunluğunu doktora tezleri oluşturmaktadır. Konunun Türkiye’de son yıllarda ön plana çıkmış olmasından ve tez çalışmalarının görece daha uzun zaman almasından dolayı lisansüstü tez çalışmalarının daha az olduğu söylenebilir.

Araştırma sonucunda Türkiye’de kültürel değerlere duyarlı eğitime ilişkin çalışmaların sayısında düzenli bir artış olduğu görülmektedir. Ancak 2021 yılında çalışmaların sayısında azalma olmasının, seçilen araştırmaların 2021 ağustos ayına kadar yayımlanan tez ve makaleler ile sınırlı olmasından, bilimsel dergilere gönderilen araştırmaların yayın sürecinin uzun zaman almasından ya da yeni tamamlanan tezlerin YÖK’ün tez kataloğuna girmesinin uzun sürmesinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Ayrıca bu konunun Türkiye’de 2015 yılından

itibaren çalışıldığı belirlenmiştir. Kültürel değerlere duyarlı eğitimin Geneva Gay tarafından 1975 yılında ortaya konduğu (Paksoy, 2017) düşünüldüğünde Türkiye’de bu konuda yapılan çalışmaların 2015 yılından itibaren araştırılmaya başlanmış olması ve araştırma sayısının az olması bu konu ile farkındalığın oldukça sonra başladığını göstermektedir.

Araştırmalarda kullanılan araştırma yöntemlerine ilişkin bulgular, kültürel değerlere duyarlı eğitime ilişkin araştırmaların nicel ve nitel yöntemleri eşit düzeyde kullandıklarını göstermektedir. Bu yöntemlere oranla daha az olarak karma yöntem, literatür taraması ve en az da doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Yabancı literatür incelendiğinde nicel yöntemlerin (Kana’iapuni, Ledward ve Jensen, 2010), nitel yöntemlerin (Alhanachi, De Meijer, Severiens, 2021; Ebersole, Kanahale-Mossman ve Kawakami, 2016; Schonleber, 2007) karma yöntemin (Kathleen, 2017) ve literatür taraması yönteminin (Aranson ve Laughter, 2016) kullanıldığı çalışmalara rastlanmıştır. Bu sonuç kültürel değerlere duyarlı eğitimin belirlenen amaçlara göre farklı yöntemlerle çalışılmaya uygun bir araştırma konusu olduğunu göstermektedir.

Araştırmaların çalışma gruplarının dağılımına yönelik bulgular incelendiğinde, araştırmaların %40’nın öğretmenlerle, geriye kalan çalışmaların ise öğretmen adayları, akademisyen, öğretmen ve öğrenci birlikte veya sadece öğrenci, öğretmen adayları ve akademisyen ile gerçekleştirildiği belirlenmiştir. En az, öğretmen ve yöneticilerle çalışma yapılmıştır. Kültürel değerlere duyarlı eğitimin planlayıcısı ve uygulayıcısı olarak öğretmenlerle yapılan çalışmalara önem verilmesi alan için olumlu olarak görülmektedir. Buna karşın öğretmenlerle yapılan araştırmaların genel olarak karma gruplarla yapıldığı, branş bazında sadece İngilizce öğretmenleriyle yapılan bir çalışmanın olduğu belirlenmiştir. Bu çerçevede geline aşamada her branşın kendi içinde farklı uygulamaları ve konuları olduğu düşünüldüğünde kültürel değerlere duyarlı eğitime yönelik yapılacak çalışmaların farklı branşlardan öğretmenlerle yapılmasına ihtiyaç olduğu düşünülmektedir. Aynı şekilde araştırmaların azlığından dolayı öğrenci, öğretmen adayları, akademisyen ve yöneticilerle yapılan çalışmaların çeşitliliğinin de sınırlı olduğu görülmektedir.

Araştırmada ele alınan önemli konulardan bir diğeri de kültürel değerlere duyarlı eğitimle ilgili yapılan araştırmaların amaçlarına göre dağılımlarıdır. Araştırmalar içerisinde, bir eğitim programının kültürel değerlere duyarlı eğitime uygunluğunun incelendiği çalışmaların en az olduğu belirlenmiş olmakla birlikte, kültürel değerlere duyarlı eğitime ilişkin öz yeterlilik algılarının belirlenmesini, tanımlamaların yapılmasını, hazır bulunuşluk ve öğretmen özelliklerinin incelenmesini amaçlayan çalışmalar bulunmaktadır. Kültürel değerlere duyarlı eğitimin ilişkin görüşleri ve bu tür eğitimleri uygulamanın farklı boyutlarını incelemeyi amaçlayan çalışmalara diğerlerine göre daha fazla rastlanmıştır. Türkiye’de kültürel değerlere duyarlı eğitim ile ilgili yapılan araştırmaların ve kaynakların azlığından dolayı alanda yapılan literatür çalışmalarının Türkçe kaynak olarak alana büyük katkı sunduğu düşünülmektedir. Ayrıca çalışmalarda öz yeterlilik algısını, hazır bulunuşluğu ve öğretmen özelliklerini incelemeyi amaçlayarak dört ölçek geliştirme çalışması gerçekleştirilmiştir. Daha büyük örneklem gruplarıyla çalışmayı ve farklı değişkenlerle kültürel değerlere duyarlı eğitimin arasındaki ilişkiyi incelemeyi sağlaması açısından ölçek geliştirmeyi amaçlayan çalışmaların alana önemli katkı sundukları düşünülmektedir. Kültürel değerlere duyarlı eğitimi uygulayabilmek için önce kültürü anlamak gerekmektedir (Parks, 2019). Burada kültürü anlaması ve uygulamalarına dâhil etmesi gereken kişi öğretmendir. O nedenle öğretmenlerin bu konudaki görüşlerini, hazır bulunuşluklarını, öz yeterliliklerini, uygulamalarını ve uygulamada yaşadıkları zorlukları inceleyen çalışmaların yapılması önemlidir. Bu çalışmalar doğrultusunda kültürel değerlere duyarlı eğitimin daha iyi nasıl olabileceği, planlanabileceği ve uygulanabileceği hakkında daha fazla bilgi sahibi olunabilir. Yurt dışında yapılan çalışmalarda da konunun kilit noktası olan öğretmenlere yönelik çalışmaların gerçekleştirildiği görülmektedir (Bergeron, 2008; Chu ve Garcia, 2014; Ebersole, Kanahale-Mossman ve Kawakami, 2016; Gaiasa vd., 2019).

Araştırmaların sonuçlarına yönelik bulgular incelendiğinde en çok (%17) kültürel değerlere duyarlı eğitimin gerekli olduğunu ve bu eğitim anlayışının uygulanmasının sonucunda öğrencilerin başarısına yönelik olumlu çıktılar elde edildiğini belirten sonuçlara ulaşılmıştır. Kana’iapuni, Ledward ve Jensen’in (2010) araştırmalarının sonucunda da kültüre duyarlı eğitim ile öğrenci çıktıkları arasında olumlu ilişkinin olduğunu belirtmeleri incelenen araştırmaların sonuçlarını desteklemektedir. Ancak aynı oranda (%17) kültüre duyarlı eğitimin uygulanmasında gerekli yeterliliğe sahip olunmadığını gösteren sonuçlara da ulaşılmıştır. İncelenen araştırmalardan sınıf öğretmeni adaylarının aldığı eğitimin kültürel değerlere duyarlı eğitim açısından yetersiz olduğunu belirten (%5) araştırma sonuçları da kültürel değerlere duyarlı eğitimin uygulanmasındaki yetersizliğin nedenlerinden birini göstermektedir. Chiu ve diğerlerinin (2017), öğretmen adaylarının farklı kültürden

öğrencilerle çalışmak için iyi hazırlanmalarının zorunlu olduğunu belirtmeleri kültürel değerlere duyarlı eğitimin planlayıcısı ve uygulayıcısı olacak öğretmen adaylarının iyi hazırlanması gerektiğini desteklemektedir. Warren (2018) ise öğretmen adaylarının empati becerilerinin geliştirilmesinin gerekliliği üzerinde durarak empatiyi onların kültürel farklılıkları fark etmelerine yardımcı bir mekanizma olarak belirtmiştir. Bu sonuçların ardından kültürel değerlere duyarlı eğitimin ve bu eğitim anlayışına sahip öğretmenlerin özelliklerinin açıklandığı araştırma sonuçları (%10) gelmektedir. Araştırmaların sonucunda belirtilen öğretmen özellikleri ile Villegas ve Lucas'ın (2002) açıkladığı kültüre duyarlı öğretmen özelliklerinin örtüştüğü belirlenmiştir. %10 oranında öğretmenlerin kültürel değerlere duyarlı eğitime ilişkin olumlu görüşler belirttikleri sonuçlara ulaşılırken öğretmenlerin kültürel değerlere duyarlı eğitime ilişkin kaygılarının olduğunu, bu tür bir eğitimin olumsuz yönleri olabileceği şeklindeki bulgular da %5 oranındadır. En az ifade edilen sonuç ise, bir çalışmada belirtilen sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kültürel değerlere duyarlı eğitime hazır bulunuşluk düzeylerinin yüksek olduğu yönündeki bulgudur. Genel olarak bakıldığında araştırmaların sonuçlarında, kültürel değerlere duyarlı eğitime yönelik olumsuz görüşlerin az, olumlu görüşlerin ve çıktılarının daha çok olduğu görülmektedir. Ancak kültürel değerlere duyarlı eğitimin gerekliliği üzerinde durulurken, buna paralel olarak bu tarz bir eğitimi uygulamak için yeterli bilgi ve beceriye sahip olunmadığı da dile getirilmiştir.

Bu çerçevede ulaşılan bulgular ve bulgulara ilişkin değerlendirmeler dikkate alınarak araştırmacılara ve uygulayıcılara şu öneriler sunulabilir. Bundan sonraki süreçte kültürel değerlere duyarlı eğitime ilişkin yapılan araştırmaların düzenli aralıklarla incelenmesi, alandaki eksiklerin giderilmesini destekleyebilir. Yeni yapılacak çalışmalarda öğretmen adaylarına kültürel değerlere duyarlı eğitimin önemini aktaracak olan akademisyenlerin alan bazında daha çeşitli olması, farklı kıdemlerdeki yöneticilerin belirlenmesi ve okul öncesinden itibaren tüm kademelerdeki öğrencilerle farklı çalışmaların yürütülmesinin kültürel değerlere duyarlı eğitim alanındaki zenginliği arttırabilir. Bu konuda deneysel araştırmalar planlanabilir. Öğretmenlerin kültürel değerlere duyarlı bir eğitim sürecinde nasıl stratejiler izleyebileceklerine dair bilgilendirildikleri ve uygulama fırsatı yakaladıkları çalışmalar planlanabilir. Kültüre duyarlı eğitimin farklı değişkenlerle arasındaki ilişkileri inceleyen nicel araştırmalar yapılabilir.

5. KAYNAKÇA

- Alhanachi, S., De Meijer, L. A. L., & Severiens, S. E. (2021). Improving culturally responsive teaching through professional learning communities: A qualitative study in Dutch pre-vocational schools. *International Journal of Educational Research*, 105(2021), 1-11. doi: 10.1016/j.ijer.2020.101698
- Aranson, B., & Laughter, J. (2016). The theory and practice of culturally relevant education: A synthesis of research across content areas. *Review of Educational Research*, 86(1), 163-206. doi: 10.3102/0034654315582066
- Banks, J. (1993). Multicultural education: Historical development, dimensions, and practice. *Review of Research in Education*, 19, 3-49. doi: 10.2307/1167339
- Beckett, K. (2011). Culturally relevant teaching and the concept of education. *Philosophical Studies in Education*, 2011(42), 65-75.
- Bergeron, B. (2008). Enacting a culturally responsive curriculum in a novice teacher's classroom: Encountering disequilibrium. *Urban Education*, 43(4), 4-28. doi: 10.1177/0042085907309208
- Brown, J. C. (2017). A metasynthesis of the complementarity of culturally responsive and inquiry-based science education in K-12 settings: Implications for advancing equitable science teaching and learning. *Journal of Research in Science Teaching*, 54(9), 1143-1173. doi: 10.1002/tea.21401
- Chiu, C. L., Sayman, D., Carrero, K. M., Gibbon, T., Zolkoski, S. M., & Lusk, M. E. (2017). Developing culturally competent preservice teachers. *Multicultural Perspectives*, 19(1), 47-52. doi: 10.1080/15210960.2017.1267515
- Chu, S. Y., & Garcia, S. (2014). Culturally responsive teaching efficacy beliefs of inservice special education teachers. *Remedial and Special Education*, 35(4), 218-232. doi: 10.1177/0741932513520511
- Çelik, O. T. (2020). Kültürel çeşitlilik ve eğitim. F. Nayir (Ed.). *Kültürel değerlere duyarlı eğitim* (ss. 1-52). Ankara: Anı Yayıncılık.

- Ebersole, M., Kanahale-Mossman, H., & Kawakami, A. (2016). Culturally responsive teaching: examining teachers' understandings and perspectives. *Journal of Education and Training Studies*, 4(2), 97-104. doi: 10.11114/jets.v4i2.1136
- Gaiasa, L. M., Lindstrom Johnsonb, S., Bottianic, J. H., Debnamd, K. J., & Bradshaw, C. P. (2019). Examining teachers' classroom management profiles: incorporating a focus on culturally responsive practice. *Journal of School Psychology*, 76(2019), 124-139. doi: 10.1016/j.jsp.2019.07.017
- Gay, G. (2013). Teaching to and through cultural diversity. *Curriculum Inquiry*, 43(1), 48-70. doi: 10.1111/curi.12002
- Gay, G. (2014). *Kültürel değerlere duyarlı eğitim: Teori, araştırma ve uygulama*. (Çev. Ed. H. Aydın). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Kana'iaupuni, S., Ledward, B., & Jensen, U. (2010). *Culture-based education and its relationship to student outcomes*. Honolulu: Kamehameha Schools, Research & Evaluation Division.
- Karasar, N. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemi: Kavramlar ilkeler teknikler*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Karataş, K. (2020a). Kültürel değerlere duyarlı öğretmen ölçeği geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(76), 1761-1775. doi: 10.17755/esosder.735068
- Karataş, K. (2020b). Kültürel değerlere duyarlı pedagojinin temel eğitime yansımaları. *Millî Eğitim Dergisi*, 49(228), 107-127.
- Karataş, K., & Oral, B. (2016). Kültürel değerlere duyarlı pedagoji. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4(34), 431-447.
- Karataş, K., & Oral, B. (2017). Kültürel değerlere duyarlı eğitime hazırbulunuşluk ölçeği geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 7(2), 257-268.
- Kathleen, E. (2017). *Examining the culturally responsive teaching self-efficacy of teacher candidates in Hawaii*. Yayınlanmamış doktora tezi. Walden University, College of Education, Minnesota.
- Kotluk, N., & Kocakaya, S. (2018). Türkiye için alternatif bir anlayış: Kültürel değerlere duyarlı eğitim. *YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 749-789. doi: 10.23891/efdyu.2018.86
- Ladson-Billings, G. (1992). Culturally relevant teaching: The key to making multicultural education work. C. A. Grant (Ed.), *Research and multicultural education* (ss. 102-118). London: Falmer Press.
- Nayir, F., & Sarıdaş, G. (2020). Çok kültürlü eğitim, kültürlerarası eğitim ve kültürel değerlere duyarlı eğitime ilişkin kavramsal bir inceleme. *The Journal of International Social Research*, 13(70), 1307-9581.
- Özcan, A. S. (2018). Çokkültürlülük bağlamında Türkiye'nin Suriyeli öğrencilere yönelik eğitim politikası. *Pesa International Journal of Social Studies*, 4(1), 17-29. doi: 10.25272/j.2149-8385.2018.4.1.02
- Paksoy, E. E. (2017). *Kültürel değerlere duyarlı eğitim bağlamında öğretmen deneyimlerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış doktora tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Parks, B. L. H. (2019). *Examining teacher views and practices related to culture in the preschool classroom*. Yayınlanmamış doktora tezi, University of Southern California, School of Education, California.
- Reid, J. L., Kagan, S. L., & Scott-Little, C. (2019). New understandings of cultural diversity and the implications for early childhood policy, pedagogy, and practice. *Early Child Development and Care*, 189(6), 976-989. doi: 10.1080/03004430.2017.1359582
- Sak, R., Şahin Sak, İ. T., Öneren Şendil, Ç., & Nas, E. (2021). Bir araştırma yöntemi olarak doküman analizi. *Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 4(1), 227-256. doi: 10.33400/kuje.843306
- Schonleber, N. S. (2007). Culturally congruent teaching strategies: voices from the field. *Culturally Congruent Teaching*, 4(1), 239-264.
- Tezcan, M. (1985). *Eğitim sosyolojisi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.
- Tomita, L. M. N. (2017). *Culture-based education: transformation and program transition*. Yayınlanmamış doktora tezi. Northcentral University, Graduate Faculty of the School of Behavioral Health Sciences, San Diego.

Toplu-Demirtaş, E. (2020). Kişilik ve kişiliğin temel kavramları. D. Gençtanırım-Kurt ve E. Çetinkaya-Yıldız (Ed.), *Kişilik kuramları* (ss. 2-33). Ankara: Pegem Akademi.

Villegas A. M., & Lucas, T. (2002). Preparing culturally responsive teachers rethinking the curriculum. *Journal of Teacher Education*, 53(1), 20-32. doi: 10.1177/0022487102053001003

Warren, C. A. (2018). Empathy, teacher dispositions, and preparation for culturally responsive pedagogy. *Journal of Teacher Education*, 69(2), 169-183. doi: 10.1177/0022487117712487

Yalçın, İ. (2020). Kişilik kuramlarına genel bakış. D. Gençtanırım-Kurt ve E. Çetinkaya-Yıldız (Ed.), *Kişilik kuramları* (ss. 34-65). Ankara: Pegem Akademi.

Yıldırım, A., & Şimşek H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

6. EXTENDED ABSTRACT

People do not have the option to determine the culture of the society in which they were born. Culture and diversity are the unconditional heritage of human (Gay, 2013). Therefore, people begin to live with the cultural realities of the society in which they were born and make sense of the world with the references they get from their culture (Karataş, 2020b). In short, culture is a dimension that shapes how and what people think and the limits of what is possible (Reid, Kagan, & Scott-Little, 2019). During the life, although people change their environment and opportunities for different reasons, culture is the most determinant factor among the biological, social and cultural factors which influence personality of a person (Toplu-Demirtaş, 2020). Personality theorists such as Adler, Horney, Erikson, Maslow and Rogers also stated the importance of social environment and culture on the formation of personality (Yalçın, 2020).

Since education depends on the development of personality, it cannot be considered independently of culture (Tezcan, 1985). Culture and diversity which are indispensable parts of human beings should be at the center of teaching and learning (Gay, 2013). Actually, it is possible to see the traces of culture in all dimensions of education. While determining the aims of education, traces of the culture are seen in inputs, and the process is carried out in line with the values, norms and principles shaped by the culture (Çelik, 2020). Since individuals' ability to learn and understand phenomena develops in line with the values of the culture, it is important to provide stimuli within the framework of the individual's cultural values in the process of obtaining information so that they can better understand the phenomenon (Karataş & Oral, 2017). Due to the importance of the relationship between culture and education, different concepts such as multicultural education, intercultural education and culturally responsive education have been developed.

The aim of this study planned as a document analysis is to examine the studies on culturally responsive education in Turkey by considering various dimensions. In this context, based on the studies related to culturally responsive education, a total of 27 studies, 8 of which are graduate theses accessed from the National Thesis Center website and 19 articles from Google Scholar, ResearchGate and Eric websites, constituted the data sources of the research. The data was analyzed through the descriptive analysis techniques.

As a result of the analysis, it was seen that there was a regular increase in the number of studies on culturally responsive education in Turkey. Culturally responsive education was introduced by Geneva Gay in 1975. However, studies on this topic in Turkey have started in 2015 and the number of research was low. It shows that awareness on this issue started quite late. It was determined that the study group of the studies consisted mostly of teachers. In the studies, four scales related to culturally responsive education were developed. In general, in the results of the research, it was seen that the negative views about the culturally responsive education were limited whereas the positive views and outputs were more. However, while focusing on the importance of culturally responsive education, it was determined that there was not enough knowledge and skills to apply it effectively.

Based on findings of the study, some suggestions can be given for researchers and practitioners. For instance, in future, taking into account the qualitative aspects of the studies by examining the researches on culturally responsive education at regular intervals can support the elimination of deficiencies in the field. Also, considering that culture is an element that should be included in every level of education, it is important to carry out studies on this topic with students at different levels, from preschool to university, in terms of revealing how effective culture is in education. In addition, it is thought that there is a great need to reflect the findings of the research

into practice, and to plan and conduct experimental research in culturally responsive education. Studies can be planned in which teachers who are practitioners and planners are informed about which strategies they should develop in a culturally responsive education process and they should have the opportunity to implement their strategies. Finally, it is thought that quantitative studies should be planned to examine the relationships between culturally responsive education and different variables.